

Valašskem po stopách 2. světové války

Při příležitosti 70. výročí ukončení 2. světové války jsme v závěru školního roku na Gymnáziu Fr. Palackého ve Valašském Meziříčí nabídli studentům dva projektové dny zaměřené na události z konce války v našem regionu. Připravili je učitelé dějepisu a školní historický kroužek, který už několik let aktivně a úspěšně spolupracuje se Státním okresním archivem ve Vsetíně.

Ve čtvrtek dne 25. 6. 2015 strávila skupina studentů dopoledne v Muzejním a galerijním centru na zámku Žerotínů ve Valašském Meziříčí v prostoru výstavy Krvavé valašské jaro 1945. Expozici nás provedl její autor, ředitel SOKA Vsetín PhDr. Tomáš Baletka, Ph.D. Při následné diskusi nad pracovními listy a filmem Alfréda Radoka Daleká cesta jsme měli možnost pochopit mnohé o životě lidí za protektorátu a odbojových aktivitách v našem městě a jeho okolí.

Následujícího dne 26. 6. jsme se vypravili na exkurzi nazvanou Valašskem po stopách 2. světové války. První zastávka byla v Leskovicích. Na obecním úřadě jsme si vypůjčili klíč od malé pamětní místnosti a pěšky se vydali k dochovaným zbytkům Juříčkova mlýna. Na konci války zde byl umístěn partyzánský bunkr, v němž se také léčili zranění nebo nemocní partyzáni. Mlýn byl 3. dubna 1945 nacisty vypálen. V boji zahynuli tři partyzáni a celá rodina mlynáře Juříčka byla vyvražděna. Výjimečná je tato událost také tím, že mezi zabíjenými byla i čtrnáctiletá Maruška, ačkoliv ani mezi Němci nebylo popravení dětí mladších 15 let běžné. Na místě jsme zhlédli část dokumentárního filmu

Krvavé valašské jaro, týkající se události v Leskovicích.

Poté jsme se vydali do Prlova, kde nás správce Muzea prlovské tragédie a předseda Valašského odbojového spolku Prlov 1945 pan Daniel Gargulák seznámil s děním v obci v roce 1945. Při akci nacistických bezpečnostních sil bylo na samém konci války 23. dubna 1945 vypáleno několik usedlostí. Vybrané obyvatele, zbité při výsleších a zraněné střelami, nahnali Němci do zapálených domů. Velmi tragický konec čekal Tomáše Ondráška mladšího, kterému se postřelenému (zasáhlo jej sedm střel) podařilo v nestřežené chvíli odplazit a schovat se. Byl odvezen do vsetinské nemocnice, kde jej však někdo udal, a tak se znovu dostal do rukou gestapa. Jeho tělo bylo nalezeno 23. května 1945 v mělkém hrobě v Hošťálkově se stopami po nelidském mučení. Tomáš Ondrášek byl mimo jiné pověšen na hák za kůži na krku a podle soudního lékaře, jenž tělo ohledal, nakonec pohřben za živa. Osudného 23. dubna 1945 zahynulo v Prlově 15 obyvatel v plamenech, tři muži usvědčení jako partyzáni, byli odvedeni do Bratřejova a tam oběšeni. Jan Turýn, kterému nařídili odvést zabavený

dobytek do Vizovic, byl zastřelen v zahradě vizovického zámku.

Z Prlova jsme se vydali do Loučky u Vizovic. Už při cestě z Vizovic do Loučky nám bylo v kopcovitém zalesněném terénu jasné, proč právě zde docházelo k častým případům ustupujících maďarských a německých oddílů. V Loučce nás jménem spolku Vojenské muzeum Loučka-Pearl Harbor přivítal jeho zakladatel a také majitel muzea pan Mgr. Josef Kořenek a informoval nás o vzniku a bohaté činnosti spolku. Nachází se zde expozice věnovaná historii obce za druhé světové války, kdy Loučka jakoby zázrakem unikla osudu wehrmachtu, která vesnici obklíčila, se nechala uchýlit sedmi sty litry slivovice a místo zabíjení vojáci zapálili jen sedm hospodářských budov a odvedli dobytek. O události spolek natočil hraný dokumentární film Loučka 1945, kde obyvatelé obce ztvárnili své rodiče a prarodiče. Film byl promítán i na filmovém festivalu v Cannes. Jak je zřejmé už z názvu spolku, nachází se zde také v Evropě ojedinělá expozice věnovaná událostem v Pearl Harboru. V rámci výzkumu už členové spolku dohledali několik účastníků události s českými kořeny.

Součástí výstavy jsou i originální předměty, věnované rodinami zahynulých námořníků. Dále zde nalezneme část expozice, která připomíná činnost katolických kněží za války, vojenských kaplanů a osudu ct. otce Emila Josefa Kapauna, amerického kněze s českými kořeny.

Po krátké návštěvě vizovického zámku, kde na konci války sídlilo gestapo a byly zde umístěny protipartyzánské jednotky nasazené například při brutálním zásahu v Leskovicích a Prlově, ale také na Ploštině, Vařákových pasekách a jinde, pokračovala naše výprava do Síně tradic I. čs. partyzánské brigády J. Žižky v Hošťálkově. Naším průvodcem byl správce síně a předseda Spolku přátel historie v Hošťálkově pan Mgr. Dušan Janiš. Seznámil nás s osudy brigády a zejména s její činností v Hošťálkově a okolí. Mimo tradičních exponátů se zde nachází množství různých předmětů a zbytků zbraní nalezených v okolí obce a v pamětní síni jsou k vidění také mnohdy unikátní fotografie partyzánů. Využili jsme také okolnosti, že za několik dnů začínají prázdniny a mnoho studentů se vydá na cesty do zahraničí. Mgr. Janiš jako příslušník celní správy nám podal výklad o tom, co je a není možné bez problémů z cest přivést a zmínil zejména chráněné rostliny, živočichy a výrobky z nich (CITES).

Poslední zastávkou bylo soukromé muzeum Ludvíka Hynka v Ratiboří. Nachází

se v jednom ze zdejších stavení v prostoru, kde se za války schovávali partyzáni. Neveliká místnost představuje celou řadu dokumentů, fotografií a předmětů jako jsou uniformy, zbraně, vyznamenání i věci denní potřeby. Výstava, členěná do několika tematických celků, začíná Československými legiemi, připomíná domácí odboj za druhé světové války, účast Českoslovců v jednotkách na východní a západní frontě a končí nasazením české armády v humanitárních misích v Kosovu, Afghánistánu nebo Iráku v nedávné době.

Naše výprava nám umožnila představit si alespoň částečně, co skutečně prožívali lidé na Valašsku na sklonku nacistické okupace, kdy osvobození bylo tak blízko, a přesto pro některé z nich nikdy nepřišlo. Děkujeme nejen ochotným průvodcům našeho putování, ale i všem, kteří na úkor volného času a mnohdy i z vlastních prostředků tyto připomínky minulosti udržují. Naše díky také patří základní organizaci Českého svazu bojovníků za svobodu ve Valašském Meziříčí, která přispěla na úhradu autobusu a která dějepisné aktivity na naší škole, například studentskou odbornou činnost v oboru společenských věd, již delší dobu podporuje.

■ Alžběta Zelková,
Zdeněk Pomkla
(Honorář na Fond NO)